

Internet-tiedonlähteiden luotettavuuden arviointi

Luotettavuus

Tietoa on arvioitava kriittisesti, jotta selviää, onko se käyttökelpoista ja luotettavaa. **Luotettavuuden arviointi** merkitsee käytännössä sen arvioimista, onko lähteessä esitetty tieto paikkansa pitävää ja perusteltua.

Erityisen tärkeää luotettavuuden arviointi on internetissä, jossa julkaistulla tiedolla ei ole aina julkaisemista valvovaa toimituskuntaa ja sen on voinut tuottaa kuka tahansa.

Asiantuntemus

Asiantuntijoihin ja omalla alallaan arvostettuihin henkilöihin yleensä luotetaan. Sanomalehdissä ja tieteellisissä julkaisuissa kirjoitettuja tutkimustuloksia pidetään useimmiten totena. Silti nykyään on syytä olla luottamatta auktoriteetteihinkaan ehdottomasti. Myös tutkijat ja asiantuntijat saattavat vääristellä tietoja tai ihmiset voivat esiintyä jonkin alan asiantuntijoina, vaikka eivät sitä olekaan.

Puolueettomuus

Tieteellisissä julkaisuissa on usein näkökulmaeroja sen mukaan, minkä koulukunnan edustaja on kirjoituksen tehnyt. Yksityishenkilö voi kirjoittaa aiheesta värityneesti esim. puolustaen omaa poliittista näkemystään.

Kattavuus

Tiedon kattavuutta voi miettiä tutkimalla, onko aihetta käsitelty pinnallisesti ja yksipuolisesti vai syvällisesti ja monipuolisesti. Onko joitain asioita jätetty kertomatta ja mitä se merkitsee aiheen käsittelyn kannalta.

Ajantasaisuus

Myös aineiston julkaisuajankohta kannattaa ottaa huomioon. Jos tarvitsee tuoretta tietoa, sen voi huomioida jo tiedonhauissa. Aina tiedon tuoreus ei ole oleellista, esimerkiksi historian ja filosofian tiedonlähteet eivät vanhene niin nopeasti, kuin joillain muilla aloilla, esimerkiksi tietotekniikassa.

Tiedonlähteiden luotettavuuden arviointi on olennainen osa tiedonhankintaa. Seuraavassa on yleisiä kriteereitä ja kysymyksiä, joita pitäisi pohtia arvioitaessa internet-tiedonlähteiden luotettavuutta.

1. Tekijän asiantuntemus

- Kuka on sivuston tekijä (henkilö/yhteisö)?
- Onko tekijän yhteystiedot mainittu?
- Annetaanko tekijän pätevydestä tietoja sivustolla?
- Millainen maine tekijän taustaorganisaatiolla on?
- Viranomaisten, yliopistojen ja muiden vastaavien tiedontuottajien ylläpitämät sivut ovat usein keskimääräistä luotettavimpia.

2. Tiedonlähteen objektiivisuus ja kattavuus

- Mikä tarkoitus tiedon tuottamisella on ollut?
- Kenelle sivu on suunnattu?
- Ovatko mielipiteet, mainonta ja faktat eroteltu toisistaan?
- Sisältyykö tietoon ideologisia tai poliittisia painotuksia?
- Onko tiedonlähde kattava esitys aiheesta?
- Mitä asioita aiheesta on jätetty käsittelemättä?

3. Tiedon oikeellisuus

- Onko sivulla oleva tieto paikkansa pitävää, luotettavaa ja virheetöntä?
- Onko sivustolla lähdeluettelo?
- Onko lähteet mainittu?
- Onko sivuston kieliasu virheetöntä?
- Löytyykö vastaavaa tietoa muista lähteistä?

4. Ajantasaisuus

- Milloin tiedonlähde on julkaistu internetissä?
- Päivitetäänkö sivustoa säännöllisesti?
- Onko käsiteltävä aihe sellainen, että se vaatii jatkuvaa päivittämistä?
- Toimivatko linkit?

Verkkosivujen arviointiharjoituksia ja esimerkkejä

1. Terveysteen liittyvien internet-tiedonlähteiden arviointi

Arvioi kriittisesti verkkosivuja seuraavien kysymysten avulla ja mieti samalla kumpaa sivustoa kannattaisi ennemminkin käyttää esim. esitelmän teossa.

Tiedonlähteen tarkoitus ja tiedon objektiivisuus

	Rokotusinfo.fi http://www.rokotusinfo.fi/	Terveyskirjasto http://www.terveyskirjasto.fi/
Mihin tarkoitukseen sivusto on tehty?		
Onko tieto perusteltu esim. tutkimustiedolla?		
Yritetäänkö siinä vakuutella yleisöä tai myydä jotain?		
Esitetäänkö sivustolla yleistyksiä tai yksinkertaistaanko asioita liikaa?		

Tiedon ajantasaisuus

	Rokotusinfo.fi http://www.rokotusinfo.fi/	Terveyskirjasto http://www.terveyskirjasto.fi/
Milloin sivu on julkaistu ja/tai päivitetty?		

Tekijän asiantuntemus

	Rokotusinfo.fi http://www.rokotusinfo.fi/	Terveyskirjasto http://www.terveyskirjasto.fi/
Onko selvää, kuka on verkkosivun tekijä?		
Onko sivuston tuottaja töissä organisaatiossa, jolla on asiantuntemusta kyseisestä tiedon alueesta?		
Onko sivuston tekijä tuonut selvästi esiin, millä tavoin hän on asiantuntija käsittelemässään aiheessa?		
Löytyykö tekijästä tietoa internetistä? Onko hänet mainittu muissa lähteissä?		

2. Ruokavalioihin liittyvien tiedonlähteiden arviointi

Valitse jokin seuraavista ruokavalioista tai dieeteistä ja hae siitä tietoa Googlesta:

- karppaus tai vähähiilihydraattinen ruokavalio
- veriryhmädieetti
- GI-dieetti
- Atkinsin dieetti
- Zone-dieetti

Valitse kahdelta ensimmäiseltä hakutulossivulta mielestäsi luotettava tiedonlähde ja arvioi valitsemaasi tiedonlähde seuraavien kysymysten avulla:

- Kuka on tiedonlähteen kirjoittaja?
- Milloin tiedonlähde on julkaistu tai päivitetty?

- Kenelle tiedonlähde on suunnattu?
- Onko sisältö objektiivista? Onko sisällössä ristiriitaisuutta?
- Mistä löytyisi luotettavaa tietoa aiheesta?

4. Artikkeleita ja videoita verkossa – tiedonlähteiden arviointi

Tutustu seuraaviin tiedonlähteisiin ja etsi niistä tietoa *Tove Janssonista*. Vertaile tiedonlähteitä keskenään.

- **Wikipedia** avoin ja maailmanlaajuinen tietosanakirja
- **Suomen kansallisbiografia** – yli 6000 suomalaisen pienoiselämäkerran kokoelma
Käyttö kirjastossa asiakaspäätteillä tai etäkäytössä Helmet-monihaun kautta. Etäkäyttöön tarvitaan kirjastokortin numero ja tunnusluku.
- **National-encyklopedin** ruotsalainen tietosanakirja
Käyttö kirjastossa asiakaspäätteillä tai etäkäytössä Helmet-monihaun kautta. Etäkäyttöön tarvitaan kirjastokortin numero ja tunnusluku.
- **Youtube** ilmainen videopalvelu

3.”Amis vai lukio?”- verkkotiedonlähteiden arviointi

Tutustu seuraaviin netistä löytyviin verkkosivuihin. Mieti niitä tiedon luotettavuuden erilaisien kriteerien, kuten tekijän asiantuntemuksen, tiedon tarkoituksen ja objektiivisuuden kannalta.

Humppilan ja Tammelan nuorten sivut

<http://www.onkspakko.fi/tietosivut/opiskelu/lukioammattikoulu/>

Vantaan ammattiopisto Varia

http://www.vantaa.fi/fi/opetus_ja_kasvatus/aikuiskoulutus/vantaan_ammattiopisto_varia

Mitä peruskoulun jälkeen?

<http://peda.net/veraja/joutsa/yhtenaiskoulu/opo/jalkeen>

Kysy pois.com -keskustelupalsta: Lukio vai ammattikoulu?

<http://www.kysy pois.com/2012/08/31/lukio-vai-ammattikoulu/>

5. Englanninkielisen verkkosivuston arviointi

Tee haku Googlesta sanoilla *ordering petrol*. Tarkastele ensimmäistä hakutulosta, sivustoa **PetrolDirect** (<http://www.petroldirect.com/>) Onko sivusto luotettava?

Lähteitä ja lisämateriaalia:

Internet-aineiston arviointikriteerejä

<http://www.uta.fi/kirjasto/oppaat/arviointikriteereja.html> Viitattu 7.1.2013

Kompassi- tiedonhallinnan perusteet

<http://www.amk.fi/opintojaksot/030903/1136829497016.html> Viitattu 7.1.2013